

Streiftog på det karelske nes

Karelen. Navnet har historisk sus over seg. Her har nordiske og russiske maktambisjoner tørnet sammen i tre århundrer. Selv i dag er det et aldri så lite spørsmålstejn ved fremtiden til området, som for størstedelen vedkommende havnet under sovjetisk herredømme etter den russisk-finske vinterkrigen

I det ytre er det lite i Karelen som minner om den dramatiske historien. Den som med utgangspunkt i St. Petersburg påbegynner en biltur over det smale karelske nes mellom Finskebukta og innsjøen Ladoga, legger først merke til de mange skilter med påskriften «Bar» og «Casino» som omkranser veien. Som ellers i det moderne Russland ser det ut til at spillebuler og drikkesteder er løsningen på nye problemer.

Etterhvert blir tilbudene til de veifarende om hasardspill og billig sprit sjeldnere. Når bilen passerer det sted som i gamle dager het Systerbäck, er man ute i landlige omgivelser. Det var her, tre-fire mil fra St. Petersburg, den russisk-finske grense gikk før vinterkrigen 1939–40.

Terijoki

Neste by på det karelske neset er Terijoki, eller Sjelenogorsk som byen ble hetende etter at den havnet bak den sovjetiske grense i 1940. Her må man ubetinget stanse. For enhver med lidenskapelig interesse for russisk og nordisk historie er dette et sted av førsterangs betydning. Her stiftet den finske kommunisten Otto Kuusinen sent på høsten 1939 sin såkalte finske folkeregjering samtidig som Stalins tropper gikk løs på finske grenseposter.

Halvor Tjønn

På reise fot

og noe som ligner en luthersk kirke. Den gamle finske kirken. I dag avholdes det riktignok ingen gudstjenester her. En kino ble innredet i det tidligere gudshuset. For sikkerhets skyld gav man kinoen navnet Pobeda – Seier.

Her var alt tilsynelatende stille og fredelig. Men plutselig dukker en varebil med finske skilter opp. Fire-fem mann går ut og begynner å ta forskalingen av et lite monument. En sokkel og en navneplate kommer til syne. Det er medlemmer av det finske Terijoki-selskapet som etter flere års kamp mot russiske byråkrater endelig har fått lov til å sette opp et minnesmerke. På en innskrift kan man lese navnene til de finner som falt i forsvaret av Terijoki i begynnelsen av Vinterkrigen senhøsten 1939.

I motsetning til stedets nåværende befolkning, vet disse medlemmene alt om byens historie. Flere av dem er født og vokst opp her – og flyktet hals over hode da sovjettroppene på Vinterkrigens første dag inntok byen. Nå er det ingen sak å finne ut hvor det var Kuusinen holdt hus med sin «regjering» i vinterdagene 1939/40: – Du må lete borte i den gamle finske offisersklubben.

Kuusinen Terijoki-regjering fikk intet lykkelig utfall. Stalins hensikt var at den skulle være et kommunistisk motstykke til den lovlige finske regjering og overta makten idet sovjetiske tropper erobret Helsingfors. Nå gikk det ikke slik Stalin hadde planlagt, og Terijoki-regjeringen ble gravlagt i all stillhet våren 1940. Men prosjektet gjorde Otto Kuusinen herostratisk berømt. For resten av sin levetid var han persona non grata i hjemlandet.

Vi ankom Sjelenogorsk/Terijoki en solblank sommerdag. Samtaler med en rekke såkalte tilfeldig forbipasserende avslørte at stedets lokalbefolkning knapt visste noe som helst om Terijokis illgjette fortid.

Mange visste nok at Sjelenogorsk opprinnelig var finsk og at byen skiftet navn, myndigheter og befolkning i kjølvannet av den annen verdenskrig. Men at den lille avkroken hadde huset en konstruksjon som kalte seg den finske folkeregjering, var fullstendig ukjent. Spørsmål om så vel den finske folkeregjering som Otto Kuusinen navn ble møtt av hoderysting. Også spørsmålet om hvor i byen Kuusinen «folkeregjering» hadde holdt til.

Letingen måtte derfor fortsette. Vi satte kursen mot byens lille sentrum

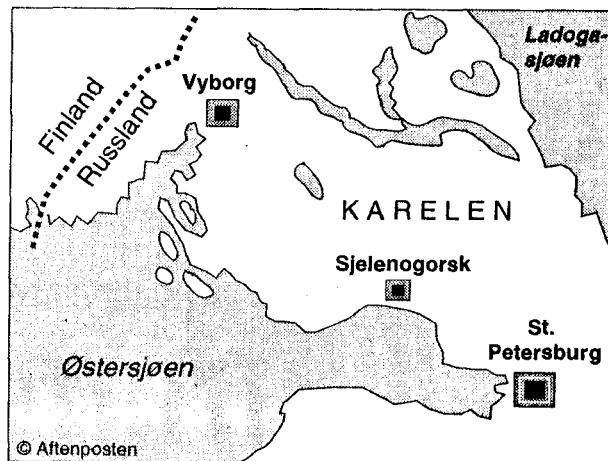
Fordums storhet

Offisersklubben er ikke til å ta feil av, der den ligger et par-tre hundre meter fra hovedgaten i Sjelenogorsk. Det er et typisk murhus fra århundreskiftet, som man kan finne utallige av i de nordiske byer. Man kan se at bygningen en gang må ha vært praktfull. I parken har det vært springvann. Inndørs skimter man ennå fordums storhet i den lille dansesalen.

Dessverre er intet gjort med den stillrene bygningen etter at Kuusinen og hans mannskap flyttet ut for over 50 år siden. I sovjetiske historiebøker ble Kuusinen regjering en såkalt ikkehendelse, man benektet ganske enkelt at den hadde eksistert. I dag er haven overgrodd og veggene har store sprekker. Fra rommene er alt inventar rensket ut. Bare et par kakkelovner står igjen.

Det er taust i hovedkvarteret til den finske «folkeregjering». Bortsett fra i ett rom i annen etasje. Der holder et par unge menn til. De hevder de representerer et såkalt kommersielt firma. Kjenner de bygningen historie? Jo da, svarer de, mye rart har foregått innenfor disse veggene. Men nå skal huset pusses opp og tas i bruk på ny. Vi kan ikke styre vår vitetrang og spør om huset kanskje skal innredes til museum.

– Nei, svarer den unge russiske forretningsmannen. – Her skal bli spillekasino.

© Aftenposten